

SOSYAL YARDIMLARIN YOKSULLARIN SİYASAL TERCİHİNE ETKİSİ: KENT YOKSULLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Adem Doğan*

ÖZET

Ülkemizde yoksulluğun nedenleri ve sonuçları kadar yoksulların siyasal tercihleri de önemli bir tartışma konusudur. Özellikle seçim dönemlerinde yoksulların, aldıkları sosyal yardımlar çerçevesinde bir siyasal tercihte bulunduğu yönünde siyaset ve medya dünyasında yaygın bir şekilde tartışmalar yaşanmaktadır. Her bir birey gibi yoksullar da genel/yerel seçimlerde bir takım beklentiler ve faktörler çerçevesinde siyasal tercih ortaya koymaktadırlar. Bu anlamda yoksullar, siyasal tercihlerine karar verirken hiç şüphesiz diğer faktörlerle birlikte yaşadıkları sorunlara çözüm getiren, yaşamlarını kolaylaştıracak ekonomik ve sosyal niteliği olan projeleri de dikkate almaktadırlar. Bu çalışma, sosyal yardımların yoksulların siyasal tercihinde etkisinin olup olmadığı, eğer etkisi var ise bu etkininin düzeyinin ne olduğu üzerinde durmaktadır. Elazığ merkezde yaşayan 220 yoksul üzerinde yapılan alan araştırması ile çalışmanın verileri elde edilmiştir. Bu verilere göre, yoksulların yardım aldığı kurum ve kuruluşlar arasında siyasi partiler sosyal yardımlaşma vakfı ve belediyelerin ardından üçüncü sırada yer almaktadır. Siyasi partilerden yardım alan yoksullar, bu siyasi partilere yönelik bir siyasal tercih eğiliminde olmakla birlikte; yoksulların siyasal tercihinde siyasal partilerin ekonomik vaatleri ile iş ve istihdama ilişkin vaatlerinin daha etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Siyasal tercih, sosyal yardım, yoksulluk, kent yoksulları

THE EFFECTS OF SOCIAL AID ON POLITICAL CHOICES OF THE POOR: A STUDY ON THE URBAN POOR

ABSTRACT

In our country, political choices of the poor is a discussion topic as important as the reasons for and the results of poverty. Especially during the election periods, discussions arise in politics and on media on the idea that the poor make political choices based on the social aid they receive. Like every other individual, the poor also make political choices based on a set of expectations and factors in periods of general/local elections. In this sense, the poor, in addition to other factors, also pay regard to projects with economic and social nature that bring solutions to their problems and will make their lives easier. The purpose of this study is to understand whether social aid has effects on political choices of the poor, and if it does, to what extent these effects work. Findings of the study were gathered by field research conducted on 220 impoverished individuals living in Elazığ city center. According to the data, political parties are in the third place after social assistance foundations and municipalities among the institutions and organizations from which the

* Yrd.Doç.Dr., Fırat Üniversitesi İletişim Fakültesi

poor receive the highest amount of social aid. While the poor who receive aid from political parties are likely to make a political choice in favor of these parties, it has been observed that economic pledges and pledges towards jobs and employment by political parties are more effective on the poor's political choices.

Keywords: Political choices, social aid, poverty, the urban poor

GİRİŞ

Yoksulluk, sosyal yaşantımızın her aşamasında karşımıza çıkan bir olgudur. Kimi zaman bir dram kimi zaman bir sosyal sorun kimi zaman ise ekonomik veriler yoksulluğu sürekli olarak gündemimizde tutmakta, gündelik tartışmaların önemli bir konusu yapmaktadır.

Yoksulluk farklı şekillerde tanımlanabilmektedir. Yaşam standardının kabul edilebilir bir seviyede olmaması ya da ihtiyaçlarını satın alabilecek kaynakların eksikliği, belirli bir yaşam standardına ulaşmak için yetenek eksikliği ya da günlük yaşam aktivitelerine katılmada yetersizlik (Platt 2006: 123) gibi farklı parametreler yoksulluğu tanımlarken dikkate alınmaktadır.

Yoksulluğun tanımına etki eden parametreler kadar boyutları da farklıdır. Yoksulluğun siyasal, sosyal, ahlaki, kültürel ve hepsinden de önemlisi ekonomik boyutu vardır. Elbette ki bunlar içerisinde bireyin yaşamını idame ettirmesi için gerekli olan ihtiyaçlarını karşılayamama durumu olarak niteleyebileceğimiz ekonomik boyutu diğerlerinden öne çıkmaktadır. Bu boyut, çerçevesinde sosyal yardımlar ve siyasal kampanya döneminde siyasal partilerin ekonomik ve yoksullukla ilgili vaatleri öne çıkmaktadır.

Ülkemizde yoksulların aldıkları sosyal yardımlar bağlamında siyasal bir tercih içerisinde buldukları yönünde yaygın tartışmalar vardır. Yoksullukla ilgili projelerin ve vaatlerin popülist olduğu, yoksulların sosyal yardımlarla adeta yoksulluğun devamının sağlandığı, yoksulların aldıkları makarna, bulgur gibi gıda yardımlarıyla siyasal bir tercihe zorlandığı şeklinde siyaset ve medya dünyasında çeşitli tartışmalar uzun bir süredir devam etmektedir. Bu tartışmalar özellikle seçim dönemlerinde daha da yoğunlaşmaktadır.

Toplumun her kesimi gibi yoksullar da siyasal tercihlerine karar verirken bir takım faktörlerin etkisinde kalmakta, bu etkilenme süreci sonrasında bir siyasal tercihte bulunmaktadır. Sosyal yardımların yoksulların siyasal tercihinde etkili olduğu yönünde yaygın tartışmalar olmakla birlikte, bu konuda literatürde bir çalışma bulunmaktadır.

Bu çalışmada, sosyal yardımların yoksulların siyasal tercihine etkisinin olup olmadığı, varsa bu etkinin ne düzeyde olduğu alan araştırması ile ortaya konulmaya çalışılmaktadır.

1. YOKSULLUĞUN KAVRAMSAL DEĞERLENDİRİLMESİ

Yoksulluk kavramının üzerinde mutabık kalınan bir tanımı bulunmamaktadır. Kapsamı ve içeriği dolayısıyla yoksulluğu tek bir bakış açısından tanımlamak mümkün de değildir. Bu anlamda yoksulluk ile ilgili yapılan değerlendirmeler, farklı bakış açılarından hareketle değişiklik göstermektedir.

En genel anlamıyla yoksulluk; genellikle maddi kaynaklardan, bazen de kültürel kaynaklardan yoksun kalındığını ifade eden bir durumdur (Marshall 1999: 825). Bir başka tanıma göre ise yoksulluk, bir halkın ya da onun belirli bir kesiminin asgari yaşam düzeyini sürdürebilmek için gıda, barınak ve giyim gibi sadece en basit ihtiyaç maddelerini karşılayabilmesi olgusu (Öztürk ve Çetin 2009: 2665) olarak ifade edilmektedir.

Yoksulluğu, yaşamdaki tatmin düzeyi çerçevesinde ele alan Dağdemir'e (2002) göre ise yoksulluk, insanların kendileri için yeterli kabul edebilecekleri tatmin düzeyini sağlamaya yetecek bir gelire sahip olup olmadıklarına ilişkin beyanına bağlı olarak tanımlanmaktadır. Buna göre yoksulluk kavramı tanımlamada asgari yaşam düzeyini sürdürmeye yönelik maddi kaynakların yetersizliği ve asgari yaşam düzeyi çerçevesinde tatmin düzeyine ulaştıracak gelir düzeyine sahip olamama unsurları öne çıkmaktadır.

Yoksulluğun farklı sonuçları ve yansımaları elbette ki olmaktadır. Ancak, bireylerin gündelik yaşamlarını sürdürebilecekleri yiyecek-içecek, giyim kuşam, barınma gibi temel ihtiyaçları temin etmede yetersiz kalmaları sorunu bazı hallerde insanlık drama dönüşmesine neden olabilmektedir.

1.1.Yerleşim Yerine Göre Yoksulluk: Kent ve Kır Yoksulluğu

Yoksulluk, her yerleşim yerinde görülebilmekle birlikte, etkileri ve düzeyleri yerleşim yerlerine göre farklılık gösterebilmektedir. TÜİK'in verilerine göre, kırsal yerleşim yerlerinde yaşayanlarda yoksulluk oranı % 38,69 iken kentsel yerlerde yaşayanların yoksulluk oranı % 8,86'dır. Kırsal alanda yoksulluk daha yüksek oranda görülmekle birlikte, kentsel alanda ise yoksulluğun etkileri daha derin olarak görülebilmektedir. Buna karşın, Erdal ve Yavuz'a göre (2013: 47) kırsal kesimde iyileşme kentlere göre daha yavaş olduğu görülmektedir. Diğer bir ifadeyle, kırsal bölgelerde yoksulluk daha yaygın bir sorundur.

Taş (2012: 22) kırsal kesimin kentsel kesime göre sosyal yardımlardan ve ekonomik büyümeden daha az pay aldığı, sosyal yardımlara erişimin kırsal kesimde daha az olduğu, kırsal yoksulluğun kentsel yoksulluğa göre daha kronik olduğu görüşünü ileri sürerek, kentsel alanda yoksulluğun iyileşme gösterdiğini ifade etmektedir.

Kırsalda yeterli iş sahalarının olmayışı, hızlı nüfus artışı, tarımsal üretimde verim düşüklüğü, tarımsal gelir azlığı, toprakların parçalanması, makineleşme ile birlikte tarımsak iş gücüne duyulan ihtiyacın azalması, hayat seviyesinin düşüklüğü ve eğitim yetersizliği (Bahar 2008: 270) gibi nedenler yoksulluğu artıran faktörler olarak değerlendirilmektedir. Kentte ise, kamu sektöründe istihdamın kısıtlanması, reel ücretlerin azalması ve yaşanan krizlerle iş piyasasının durgunlaşması gibi faktörler yoksulluğu tetikleyen unsurlar olarak değerlendirilmektedir.

1.2. Kent ve Yoksulluk

Kent ve yoksulluk kavramları son dönemde çok sık birlikte kullanılmaktadır. Kent yaşamının yoksulluğu artırdığı ya da kırdan kente gelenlerin kentte yoksulluğu artırdığı şeklinde değerlendirmeler yapılmaktadır. Bu değerlendirmeler yoksulluğun tanımlanması ve sınıflandırmasında “yeni yoksulluk” veya “yeni kentsel yoksulluk” gibi kavramların da literatürde yer almasına neden olmuştur.

Küreselleşme ile birlikte yoksulluğun nedenleri farklılaşarak nitelik ve nicelik açısından önemli değişimler yaşamış ve bu değişimlerle beraber yoksulluk kavramı tanımlanırken başına “yeni” sıfatı eklenerek “yeni yoksulluk” olarak anılmaya başlanmıştır (Batal 2015: 455). Yeni yoksulluk” tanımlaması, küresel boyutları olan ve kentsel mekânlarda tezahür eden yoksulluğu nitelemektedir.

“Yeni yoksulluk” sürecinde, farklı bir boyuta geçen kentsel yoksulluk, siyasal ve sosyal değişimler, ekonomik krizlerin ve kalkınmanın yarattığı istihdam sorunları ve kentlere yaşanan yoğun göçler ile kendini belirgin şekilde hissettirerek “yeni kentsel yoksulluk” olgusunu türetmiştir (Selek ve Yıldırımalp 2009: 455).

Kentleşme, yoksulluğun artmasına neden olan unsurlardan biri olarak değerlendirilmektedir. Tarımda modern üretim tekniklerinin kullanılmasıyla birlikte tarım sektöründe ihtiyaç duyulan insan gücünün azalması buna karşın kentlerin eğitim, istihdam, sağlık ve kültürel bağlamdan çekiciliğinin olması gibi nedenlerden dolayı insanların yeni bir umutla kentlere yönelmesine de neden olmuştur. Es ve Güloğlu'na göre (2004: 89) göçle birlikte kente gelen nüfusun, kentte karşılaştığı en temel güçlük işsizlik ve geçim sıkıntısıdır.

Ülkemizde, 1950'lilerle birlikte başlayan ve aralıksız bir şekilde devam eden kentlere göçün köylerde yaşanan yoksulluğu kentlere taşıyarak günümüzde kentlerde yaşanan yoksulluk sorununun nedenlerinden biri olmuştur.

1980'lerden itibaren devletin küçülmesi, dolayısıyla kamu sektöründe istihdamın kısıtlanması, reel ücretlerin azalması ve yaşanan krizlerle iş piyasasının durgunlaşması sonucunda kent yoksulları giderek geçici, güvencesiz ve düşük ücretli işlerde çalışmakta; gecekonduların formel konut piyasası içine çekilmesi ve son

zamanlarda kentsel dönüşüm projeleri ile gecekonduların ortadan kaldırılması sonucunda gecekondunun ucuz ve dayanışmalı ortamını ve ilişkilerini kaybetmektedirler (Bayındırlık ve İskan Bakanlığı 2009: 12). Bu süreç, sanayileşme ve kentleşmeye bağlı göç hareketlerinin kentlerde yoğunlaştırdığı nüfusun, iş edinme ve yaşam koşullarını iyileştirme olanaklarını daraltmış; işsizler, çalışamayan durumda olan engelliler, yaşlılar, çocuklar ve kadınların yanı sıra, ücret düzeylerinin düşmesi ve toplumsal hizmetlerin ticarileşerek paralı hale getirilmesi ile çalışan kesimleri de yoksulluk sınırının altına çekmiştir (Bayındırlık ve İskan Bakanlığı 2009: 37).

Kentsel yoksullar, sosyal devlet anlayışının bir gereği olarak yoksulluğu giderici ya da yoksulluğun etkisini azaltıcı politikalardan yararlanabilmektedir. Ülkemizde yoksul insanların gıda, giyim, yakacak gibi ihtiyaçlarını karşılamak üzere resmi ve özel yardım kuruluşları bulunmaktadır. Valilikler Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, Belediyeler bünyesinde ise Sosyal Yardım Müdürlükleri bulunmaktadır. Bunların yanında İHH, Deniz Feneri, Can Suyu gibi ulusal yardım örgüleri de vardır. Elazığ ili özelinde baktığımızda Mamuratül Aziz Vakfı sosyal yardım konusunda yoksul insanların başvurabileceği önemli bir merkezdir. Yine Elazığ'da çeşitli vakıf ve dernekler her yıl Ramazan ayında çok sayıda yoksul insana yardımda bulunmaktadırlar. Yardım kuruluşlarının yoksullara düzenli bir şekilde yardım yapmak yerine dönemsel ya da belirttikleri ihtiyaçlar doğrultusunda sınırlı yardım yaptıklarını söylemek mümkündür. Bu durum da yoksul insanların bu tablodan kurtulmalarına yardımcı olamadığını göstermektedir.

2. BİR SOSYAL SİYASET ARACI OLARAK SOSYAL YARDIMLAR

2.1. Siyasetin Sosyal Boyutu: Sosyal Siyaset

Sosyal siyaset, genelde toplumun değişik sosyal kesimlerinde ortaya çıkan muhtelif sosyal problemleri ortadan kaldırmayı ve herkesin sosyal refahını temin etmeyi ve yaygınlaştırmayı hedefleyen tedbirlerin ve uygulamaların bütünüdür (Köse 2010: 78). Bir başka tanıma göre ise sosyal siyaset, bir ülkede yaşayan tüm bireyler için, özellikle de ayrıca bakıma ve korunmaya gereksinimi olanlar için geliştirilen, koruyucu, güçlendirici, sosyal adalet ve eşitliği sağlayıcı hizmetler bütünü (Kalkınma Bakanlığı 2012) olarak açıklanmaktadır. Tanımlardan da anlaşılacağı üzere sosyal siyaset, toplumun farklı kesimlerinin sosyal problemlerine çözümler üreten, toplumsal eşitliği temin etmeye çalışan sistematik uygulamaların gerçekleştirilmesidir.

Ersöz (2011: 39) sosyal politikanın, sosyal gelişme, sosyal adalet, sosyal denge ve sosyal bütünleşme hedeflerini içerdiğini ifade etmektedir. Buna göre, sosyal politika toplumda adaleti, eşitliği sağlayan; toplumun üyeleri arasında bütünleşme ve denge mekanizması işlevi gören uygulamalardır.

Sosyal politikanın hedef gruplarını ise toplumun kadınlar, gençler, yaşlılar, çocuklar ve engelliler gibi özel politikalar üretilmesi gereken kesimleri meydana getirmektedir. Bu kesimler öncelikli olmakla birlikte sosyal politika toplumdaki tüm bireyler için sosyal güvenlik, eğitim ve sağlık hizmetlerinin geliştirmesi ve nitelikli, konut ihtiyacının karşılanması konuları ile ilgilenmektedir. (Ersöz 2011: 54).

Sosyal politikanın amaç ve hedefleri içerisinde öncelikli yeri yoksullar almaktadır. Hem bir sosyal gerekçe, hem de maddî-mânevî kayıplara yol açması bakımından yoksulluk, sosyal siyaset kapsamında değerlendirilmesi ve çözümlenmesi gereken bir konudur (Seyyar 2004). Siyasal kurumlar ve siyasal aktörler, sosyal siyaset uygulamalarını hem kendi siyasal hedeflerine ulaşmak hem de toplumsal desteklerini artırmak/koruyarak amacıyla kullanmaktadırlar. Yoksullar başta olmak üzere toplumun dezavantajlı kesimleri (engelliler, yaşlılar, kadınlar v.b) sosyal siyaset uygulamalarının hedef kitleleri arasında yer almaktadır. Siyasal aktörler, tüm bu grupları sosyal siyaset uygulamaları ile etkilemeye, onların desteklerini almaya çalışmaktadırlar.

2.2. Bir Geçim Kaynağı Olarak Sosyal Yardımlar

Son dönemde önemli tartışmaların yaşandığı olgulardan biri de sosyal yardımlardır. Yoksulların yaşadığı sorunların ve sıkıntıların hafifletilmesini amacıyla yapılan sosyal yardımların, yoksulluğu kurumsallaştırdığı tartışmaları bir yana yoksulların yaşadığı sorunları daha da derinleştirdiği yönünde değerlendirmeler de bulunmaktadır.

Sosyal yardım, kendisini ve ailesini geçindirme imkânından mahrum kalmış insanlara kendi kendilerine yeterli olabilme amacıyla yapılan yardımlardır (Güneş 2012: 155). Sosyal yardımların amacı, sosyo-ekonomik yoksunluk içinde bulunan kişileri durumlarına ve özelliklerine göre, en kısa sürede kendi kendilerine yeterli hale getirerek muhtaçlıktan kurtarmaktır (Boybek 2010: 544).

Gerçekten, sosyal yardımların temel amacı muhtaç kişilere, muhtaçlık koşulları ortadan kalkıncaya kadar ve yardım almadan hayatlarını sürdürebilecek duruma gelinceye kadar gelir güvencesinin sağlanmasıdır. Çünkü, sosyal yardımın özünde esas olarak insanın insanca yaşaması ve insanın en değerli varlık olduğu değerlerine dayanan insanı koruma çabası bulunmaktadır (Ersöz 2011: 161). Hiç şüphesiz, sosyal yardımlar yoksulların gündelik bir takım ihtiyaçlarının (gıda-yakacak-giyecek) karşılanmasına katkı sağladığı bir gerçektir.

Sosyal yardım faaliyeti ile yoksul bireylerin ihtiyaçları karşılanarak yaşamlarını sürdürmelerine destek olunmaktadır (Ersöz 2011: 162). Yoksulluk, sosyal yardımlar ile çözülen bir sorun değil; sosyal yardımlar yoksulların yaşadığı sorunların geçici olarak giderilmesine yönelik bir uygulama, bir destek mekanizmasıdır.

Kaya'ya göre (2009: 27-28) sosyal yardımların iki rolü bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, yoksulların muhtaçlık koşulları ortadan kalkıncaya kadar ve yardım almadan kendi başlarına karşılayabilecek duruma gelinceye kadar gelir güvencelerinin sağlanmasıdır. İkincisi ise; sosyal yardımlar, yoksul bireylere zaman kazandırarak, aldıkları yardımlarla soluklanma fırsatı sunmaktadır. Böylelikle, yoksullar, kendi başına yaşamını sürdürebilme açısından yapabilecekleriyle ilgili bir düşünme sürecine girerek kendini belli konularda bilgi edinme ve beceri kazanma yönünde zorlayabilecektir.

Bu yardımlardan yararlanmak için genellikle kadınlar başvuruyor, kurumlardan gelen görevlilerle onlar muhatap oluyor. Bunun nedenlerinden biri, onların yoksul olduklarını "itiraf etmeleri"nin daha kolay olması. Diğer neden ise erkekler açısından, yardım almak, kendi başarısızlıklarının bir itirafı gibi deneyimleniyor (Bora 2011: 106-108). Bu tür girişimler kadınların sosyal yaşama katılımının da önünü açabilmektedir. Kurum ve kuruluşlarla gerçekleşen iletişim sürecinde kadınlar, bu kurumların girişimciliğe yönelik mesleki eğitim ve kurslarından haberdar olabilmekte ve son tahlilde bu eğitim veya kurslara katılarak, iş yaşamına bir şekilde giriş yapabilmektedir. Bu durumun gerçekleşmesi durumunda ise yoksulluğun çözümü ya da ortadan kaldırılmasına yönelik bir gelişme kaydedilebilmektedir.

Türkiye'de yoksulluk ve kurumsallaşmış sosyal yardım mekanizmaları geç sayılabilecek bir dönemde gündeme gelmiştir (TEPAV 2010: 11).Tarihçesi 1970li yıllara uzanan sosyal yardım politikalarının, özellikle Adalet ve Kalkınma Partisi hükümetleri tarafından önemsendiğini, genişletildiğini ve çeşitlendirildiğini görüyoruz (Yakut-Çakar ve Yılmaz 2009: 35). AK Parti döneminde, ülkemizde sosyal yardım harcamalarının GSYH'ya oranını yaklaşık 2,5 katına çıkarmıştır. Sosyal yardım harcamaları için 2002 yılında 825 Milyon TL kaynak aktarılmışken, bu miktar 2015 yılında 33 milyar TL'ye ulaşmıştır (AK Parti 2015).

AK Parti, hükümetleri döneminde uygulanan sosyal yardımların iki niteliğinin olduğunu görmekteyiz. Bunlardan birincisi, gündelik yaşamda ihtiyaç duyulan gereksinimlerin karşılanması. İkincisi ise, dezavantajlı kesimlerin ve yoksulların çeşitli mekanizmalar kurularak ekonomik ve sosyal yaşama katılımlarının sağlanmasıdır. AK Parti 2015 Kasım Genel seçim beyannamesinde bu durum şu şekilde açıklanmaktadır: "Sosyal yardım programlarını çeşitlendirdik; engelli ve yaşlılar, eşi vefat etmiş kadınlar, muhtaç asker ailelerine yönelik düzenli sosyal yardım programları uygulamaya başladık."

2.3. Yoksulluk ve Siyasal Tercih

Yoksulluk ve siyasal tercih arasındaki ilişki her seçim döneminin önemli tartışmalarından biridir. Bu tartışmalar çerçevesinde yoksulların siyasal tercihlerini

aldıkları sosyal yardımlar doğrultusunda şekillendirdiklerine yönelik yoğun bir şekilde değerlendirmeler bulunmaktadır.

Bu anlamda, Klientelist yaklaşıma göre siyasi otoriteler mevcut yoksullaşma durumunu tam olarak çözmeden, yoksul ve muhtaç durumda bulunanları sosyal yardımlarla sürekli beslemeyi ve bu durumun sürmesini istemektedirler. Çünkü bu durumun sürmesi siyasi olarak destek sağlayacak yoksul seçmen tabanının da varlığını gerektirmektedir. Sosyal yardımlarla bağımlı haline getirilen ve çoğunluğu oluşturan bu taban sayesinde, siyasi destek de elde edilmektedir (Güneş 2012: 173). Bu yaklaşım adeta yoksulluğun devamını sağlayan politikaların uygulanarak, bu kesimin siyasal desteğinin devamının amaçlandığını ileri sürmektedir.

Diğer yandan, Kök'ün (2013: 73) kent yoksullarının siyasallaşma biçimlerini ele aldığı çalışmasında, "Seçim dönemlerinde sosyal yardımların sürekliliğini sağlayacaklarına inandıkları için seçimlere katılmakta ve mevcut hükümetin devamlılığı yönünde oy kullanmaktadır (Kök 2013: 73) değerlendirmesi yapılmaktadır. Bu iki değerlendirme birbirini açıklar ve tamamlar niteliktedir.

Bu değerlendirmelere karşın, KONDA'nın Türkiye genelinde yaptığı araştırmada ise yoksulluk ve sosyal yardımlar ile siyasal tercih arasında doğrudan bir ilişki bulunamadığı sonucuna varılmıştır.

Varoşlar bir partinin oy deposu değil. Ülkedeki siyasi parti oylarının dağılımına neredeyse tıpatıp benziyor. Fakat gündelik hayatta hep sanılıyor ki varoşlar bazı partilerin arka bahçesi. Benzer bir bulgu yardımlar meselesinde de karşımıza çıkıyor. Yardım alarak geçinebilenlerin siyasi tercihlerine bakıldığında tümünün bir partiye oy verdiği tamamen bir seçim efsanesi. Yardım alanların içinde bütün partilere oy verenler var ve dağılım tek bir partiye yığılma göstermiyor. Dolayısıyla yardımdan yola çıkarak doğrudan bir siyasi tercih ilişkisi kurmak kendi sistematiği içinde de tartışmalı (Konda 2008: 2728)

İşte bu çalışma, bütün bu tartışmalara yeni bir boyut kazandıracaktır. Genel seçim sürecinde yoksulların siyasal tercihlerinde sosyal yardımların etkili olup olmadığı, etkiliyse bu etkinin düzeyinin ne olduğu ortaya konulacaktır.

3.ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Sosyal Yardımların, yoksulların siyasal tercihini etkilediği yönünde yaygın tartışma ve değerlendirmeler olmasına karşın bu durumu ortaya koyan bilimsel çalışma yeterli düzeyde değildir. Literatür taramasında, bu konuda sadece bir yüksek lisans çalışmasının olduğu görülmüştür. Okuroğlu (2011) tarafında yapı-

lan "Türkiye'de Yoksulluk Ve Siyasal Davranış: Serdivan Merkezli Bir Çalışma" başlıklı yüksek lisans çalışması Sakarya'nın Sedirvan ilçesi evreni çerçevesinde gerçekleştirilmiş ve yoksulların siyasal algı düzeyleri temel alınmıştır. Çalışma, sosyal yardımların siyasal tercihinin etkisini derinlemesine analiz etmekten uzaktır.

Dolayısıyla hem siyasal aktörler hem de akademik çevrelerde yoğun olarak tartışılan sosyal yardımların siyasal tercihe etkisini analiz edecek bu çalışma, hem bu tartışmalara yeni bir boyut kazandıracak hem de literatüre önemli bir katkı sağlayacaktır.

3.2.Yöntem

Sosyal yardımların siyasal tercihe etkisini ölçmeyi amaçlayan bu çalışmada yöntem olarak alan araştırması esas alınmış; araştırmadan elde edilen veriler yüz yüze anket tekniği ile toplanmıştır. Literatüre ilişkin tarama çalışmalarından ardından anket formu hazırlanarak, öncelikli olarak 10 kişilik ön kontrol grubuna uygulanmıştır. Daha sonra, gerekli görülen düzenleme ve değişiklikler yapılarak ana örneklem grubuna anket formunun uygulaması gerçekleştirilmiştir.

3.3. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Elazığ merkezde bulunan 40 mahallede ikamet eden yoksullardır. Bu mahallelerde yaşayan yoksullar arasında belirli bir örneklem grubu oluşturmak amacıyla, Elazığ Yoksulluk Haritası Projesinin veri tabanından yararlanılmıştır. Örneklem seçiminde Amaçlı Sistemik Örneklem uygulanmıştır. Anket formu ile, yoksulların yoğun olarak yaşadığı 23 mahallede 250 kişilik örneklem gurubuna ulaşma hedeflenmiş, geçersiz anketlerin değerlendirme dışı tutulmasının ardından 220 kişilik bir örneklem gurubundan elde edilen veriler analiz edilmiştir.

3.4.Verilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi

Alan araştırmasında katılımcılarla yüz yüze görüşme yapılmıştır. Saha çalışmasında Anketler katılımcılarla yüz yüze yapılmıştır. Soru formunun objektif bir şekilde cevaplanması amacıyla katılımcıların kimlik bilgileri alınmamış ve anket doldurma aşamasında katılımcılara hiçbir şekilde müdahale edilmemiştir. Soru formlarının cevaplanmasının ardından elde edilen veriler SPSS 16,0 istatistik analiz programına bire bir aktarılmış ve frekans analizleri yapılmıştır.

3.5.Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma, Elazığ merkezde yaşayan ve "Yoksulluk Haritası Projesi" veri tabanında kayıtlı bulunan yoksulları kapsamaktadır. Elazığ Yoksulluk Haritası Proje-

si, Elazığ Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'nın da çalışmalarında baz aldığı ve her yıl güncellenen bir projedir.

3.6. Araştırmanın Bulguları Ve Değerlendirme

Tablo 1. Katılımcıların Cinsiyeti

	F	%
Erkek	154	70,0
Kadın	66	30,0
Toplam	220	100,0

Katılımcıların %70'i erkek, %30'u ise kadındır. Katılımcılardan kadın olanlar çalışmaya katılma noktasında tereddüt yaşadıklarından ve eğitim düzeylerinin sorulara cevap veremeyecek kadar düşük olmasından dolayı erkek katılımcı oranı daha yüksek olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların Yaşı

	F	%
18-25	12	5,5
26-35	35	15,9
36-45	53	24,1
46-55	70	31,8
56 ve Üzeri	50	22,7
Toplam	220	100,0

Araştırmaya katılanların önemli bir kısmını orta yaş ve üzeri oluşturmaktadır. 18-25 yaş aralığında %5.5 olarak görülen katılımcıların yaşı, 26-45 yaş aralığında %40, 46 yaş ve üzerinde ise %54.5 olarak görülmüştür.

Tablo 3. Katılımcıların Eğitim Durumları

	F	%
Okuma-Yazma Bilmiyor	41	18,6
Okur-Yazar	31	14,1
İlkokul	90	40,9
Ortaokul	22	10,0
Lise	30	13,6
Lisans	6	2,7
Toplam	220	100,0

Katılımcıların öğrenim durumlarının dağılımı şu şekildedir; % 18.6'sı okuma yazma bilmiyorken, %14.'i okur-yazar, % 40,9'u ilköğretim, % 10,0 ortaokul, %13.6'sı lise, %2.7'si ise lisans mezunu olduğu saptanmıştır.

Tablo 4. Katılımcıların Herhangi bir İşte Çalışma Durumu

	F	%
Evet	69	31,8
İş Olursa Çalışıyorum	79	36,4
Hayır	69	31,8
Toplam	217	100,0

Katılımcıların iş durumu üç gruba ayrılmaktadır. Düzenli olarak bir işte çalışanlar (%31.8), iş olursa çalışanlar (%36.4) ve herhangi bir işte çalışmayanlar (%31.8)'dir. Tablo incelediğinde yoksulların üçte biri ancak düzenli olarak bir işte çalışmaktadır.

Tablo 5. Katılımcıların Gelir Durumu

	F	%
600 TL Ve Altı	62	28,2
601-1200	130	59,1
1201-1800	16	7,3
1801-2400	8	3,6
2401 ve Üstü	4	1,8
Toplam	220	100,0

Katılımcıların gelir durumunu gösteren tabloya göre, %87.3'ü 1200 TL ve altında gelir düzeyine sahiptir. Katılımcıların %12.7'si ise 1201 TL ve üzerinde gelire sahip olduklarını ifade etmişlerdir. TÜRK-İş'in açıklamasında göre Kasım 2015 yoksulluk sınırı 1.391 TL olduğu dikkate alındığında, katılımcıların yaklaşık olarak %90'ı yoksulluk sınırının altında yaşamaktadırlar.

Tablo 6. Katılımcıların Yaşadıkları Evin Mülkiyet Durumu

	F	%
Kendi evi	73	33,2
Kira	102	46,4
Akraba/tanıdıkların birine ait ve kira ödemiyor	38	17,3
Apartman bakımı karşılığında ücretsiz oturuyor	7	3,2
Toplam	220	100,0

Yoksulların ikamet ettikleri evin mülkiyet durumunu ortaya koyan tabloya göre, katılımcıların %33.2'si kendi evinde otururken, %46.4'ü kira karşılığında oturuyor, %20.5'i ise herhangi bir kira ve ücret ödemedi (Akraba/tanıdıkların birine ait ve kira ödemiyor veya Apartman bakımı karşılığında ücretsiz oturuyor) oturuyor.

Tablo 7. İkamet Edilen Evin Niteliği

	F	%
Müstakil Ev	34	15,5
Apartman Dairesi	79	36,1
Gecekondu	99	45,2
Diğer	7	3,2
Toplam	219	100,0

Araştırmaya katılanların %45.2'si gecekonduya otururken, %36.1'i apartman dairesinde, %15.5'i de müstakil evde oturmaktadır. Gecekondu bölgeleri yoksulların adeta yaşam merkezi olarak değerlendirdiğinden katılımcıların ağırlıklı bir kısmının gecekondu niteliğinde evlerde ikamet ettikleri görülmektedir.

Tablo 8. Evde Yaşayan Birey Sayısı

	F	%
1 Kişi	19	8,7
2-4 Kişi	104	47,5
5-8 Kişi	91	41,6
9 ve üzeri	5	2,3
Total	219	100,0

Yoksullar bir yandan geniş aile şeklinde ikamet etmekte iken diğer yandan da çocuk sayısı fazla olan ailelerdir.

Bu durum Tablo 8'de de görülmektedir. Hanede ikamet eden birey sayısının fazla, gelir düzeyinin de düşük olması durumunda yoksulluk doğal olarak kendini göstermektedir.

Tablo 9. Yardım Kuruluşlarından Yardım Alma Durumu

	F	%
Evet, Devamlı	55	25,2
Bazen	67	30,7
Hayır	96	44,0
Toplam	218	100,0

Yoksulların yaşamlarını idame ettirmelerinde ve günlük ihtiyaçlarını karşılamalarında yardım kuruluşları tarafından yapılan sosyal yardımlar önemli bir işlev görmektedir.

Elazığ merkezde yaşayan yoksulların %25.2'si düzenli olarak yardım aldığını ifade ederken, %30.7'si ise bazen yardım aldığını belirtmiştir. Katılımcıların %44'ü ise yardım kuruluşlarından yardım almadığını dile getirmiştir.

Buna göre, yoksulların dörtte birinin devamlı/düzenli olarak yardım kuruluşlarından yardım aldığını söylemek mümkündür.

Tablo 10. Yardım Alınan Süre

	F	%
1 Yıldan Bu Yana	11	9,6
2-3 Yıldan Beri	44	38,3
4-5 Yıldan Beri	39	33,9
6 Yıl ve Daha Fazla	21	18,3
Toplam	115	100,0

Yardım kuruluşlarından yardım aldığını ifade eden katılımcıların %72.2'si 2-5 yıl aralığında yardım aldığını ifade etmektedir. Yardım kuruluşlarından 6 yıl ve daha fazla süredir yardım alanların oranı ise %18.3'tür. Katılımcıların %9.6'sı ise bir yıldan bu yana yardım aldığını belirtmiştir. Buna göre, yoksulların uzun süreli yardım kuruluşlarından yardım aldığı görülmektedir. Ancak, bu durum yardımların yoksul insanların bu durumdan kurtulmalarına yardımcı olamadığını göstermektedir. Sosyal yardımlar, yoksulların günü kurtarmalarına, günlük ihtiyaçlarının ancak bir kısmını karşılamalarına yardımcı olabilmektedir.

Tablo 11. Düzenli Olarak Yardım Alınan Kurum/Kuruluş

	F	%
Belediye	28	17,7
Sosyal Yardımlaşma Vakfı	68	43,0
Sosyal Yardım kuruluşları	8	5,1
Siyasal Partiler	17	10,8
Hayırsever Kişiler	10	6,3
Diğer	27	17,1
Toplam	158	100,0

Ülkemizde yoksul insanların gıda, giyim, yakacak gibi ihtiyaçlarını karşılamak üzere resmi ve özel yardım kuruluşları bulunmaktadır. Valilikler ve bünyesinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, Belediyeler bünyesinde ise Sosyal Yardım Müdürlükleri bulunmaktadır. Bunların yanında IHH, Deniz Feneri, Can Suyu gibi ulusal yardım dernekleri de vardır. Elazığ ili özelinde baktığımızda Mamuratül Aziz Vakfı sosyal yardım konusunda yoksul insanların başvurabileceği önemli bir merkezdir. Tabloya göre, katılımcıların %60.7'si Sosyal Yardımlaşma Vakfı ve Belediye gibi kamu kuruluşlarından yardım almaktadır. Siyasi Partiler ise, yoksulların sosyal yardım aldığı üçüncü kurumdur. Bu durumda siyasi partilerin sosyal yardımların dağıtımında önemli bir yerinin olduğunu söyleyebilmemiz mümkündür.

Tablo 12. Son Bir Yılda Alınan Yardımın Türü

	F	%
Gıda	75	37,9
Yakacak	47	23,7
Nakit Para	49	24,7
Ev Eşyası	11	5,6

Giyim	8	4,0
Diğer	8	4,0
Toplam	198	100,0

Sosyal yardımlar, ağırlıklı olarak gıda, yakacak ve nakit para olarak yapılmaktadır. Araştırma kapsamında katılımcıların ifade ettikleri doğrultusunda, belediye, sosyal yardımlaşma vakıf ve siyasi partilerin daha çok gıda ve yakacak yardımı yaptığı, hayırsever kişilerin ise daha çok nakit para yardımı yaptığı belirlenmiştir.

Tablo 13. Seçim Dönemlerinde Siyasi Partilerden Sosyal Yardım Alma Durumu

	F	%
Evet	73	33,2
Hayır	147	66,8
Toplam	220	100,0

Seçim dönemleri bir yandan sosyal yardım dağıtımının diğer yandan da sosyal yardımlara ilişkin tartışmaların arttığı bir dönemdir. Ülkemizde hemen her seçim döneminde siyasi partilerin ya da adayların sosyal yardım dağıtımına ilişkin haberler yoğun bir şekilde medyada yer almaktadır. Buna karşın bu sosyal yardımlarla yoksulluğun kutsandığı, yoksulların salt aldıkları sosyal yardımlara göre siyasal bir tercihte buldukları yönünde tartışmalar da aynı yoğunlukta yapılmaktadır. Araştırma kapsamında, yoksulların sadece %33.2'si seçim dönemlerinde siyasi partilerden sosyal yardım aldığını ifade ederken, %66.8'i ise siyasi partilerden seçim dönemlerinde sosyal yardım almadıklarını ifade etmişlerdir. Yine araştırma kapsamında, düzenli veya belirli aralıklarla (bazen) sosyal yardım alanların oranının %55.9 olduğu dikkate alındığında seçim dönemlerinde çok yüksek düzeyde bir sosyal yardım dağıtımının olduğunu söyleyemeyiz.

Tablo 14. Seçim Dönemlerinde Sosyal Yardım Alınan Partiye/Adaya Oy Verme Düşüncesi Taşınma Durumu

	F	%
Evet	122	56,2
Hayır	47	21,7
Kararsız	48	22,1
Toplam	217	100,0

Siyasal tercihe ilişkin üç temel yaklaşım vardır. Bunlar sosyolojik yaklaşım, psikolojik yaklaşım ve rasyonel tercih yaklaşımıdır. Rasyonel tercih ya da bir diğer adıyla ekonomik yaklaşım bireylerin kendi şahsi çıkarları doğrultusunda siyasal tercihlerde bulunduğunu varsayar. Kişinin özellikle ekonomik çıkarlar bağlamında seçme süreci içerisine girmesi ve siyasal davranışını bu yönde gerçekleştirmesi, kendi çıkarlarını gerçekleştireceğini düşündüğü partiye oy vermesini

ifade etmektedir. Seçmenin statüsü, ekonomik düzeyi, toplumsal niteliği ne olursa olsun bir seçmen kitlesi rasyonel tercih yaklaşımı doğrultusunda siyasal bir tercihte bulunmaktadır. Bu tür seçmenler kendi amaçlarını gerçekleştirme bakımından en uygun gördükleri partiye ya da adaya oy verirler.

Yoksullar da, her seçmen gibi hiç şüphesiz bir takım beklentileri ve hedefleri olan veya bir amaç doğrultusunda hareket eden bir seçmen kitlesidir. Kimi zaman, yaşamlarını idame ettirmelerine yardımcı olan sosyal yardımların devam etmesi için, kimi zaman ise yaşadıkları yoksulluktan kurtuluş yolu olarak gördükleri için bir partiyi ya da adayı destekleyebilmektedirler. Yukarıda yer alan tabloda da görüldüğü üzere, seçim dönemlerinde siyasal partilerden sosyal yardım alan yoksulların %56.2'si siyasal tercihlerini yardım aldıkları siyasi parti ya da adaydan yana kullanma eğilimi taşıdıklarını ifade etmişlerdir. Bu oran toplam yoksullar katılımcıların %15'ine denk gelmektedir. Yani seçmenlerin seçim dönemlerinde sosyal yardım aldıkları siyasi partiye tamamen oy verme eğiliminde olduğu şeklinde değerlendirmeler doğru değildir. Yoksullar farklı amaç ve beklentilerle ya da farklı parametreleri dikkate alarak, farklı siyasi partilere oy vermektedirler.

Tablo 15. Siyasal Partilerin Seçim Kampanyalarını Takip Edilme Durumu

	F	%
Evet	151	68,9
Hayır	68	31,1
Toplam	219	100,0

Siyasal partilerin seçim kampanyalarını takip ettiğini ifade eden katılımcıların oranı %68.9'dur. Buna göre, yoksulların önemli bir bölümünün seçim dönemlerinde siyasal partilerin seçim kampanyalarını takip ettiği görülmektedir. Hiç şüphesiz, seçmenlerin karar vermesinde etkili olan faktörlerin birinin de siyasal kampanyalar olduğu dikkate alındığında yoksullara yönelik vaat ve projelerin, siyasal kampanyaları takip eden bu seçmen grubu üzerinde etkili olabileceği söylenebilir.

Tablo 16. Siyasal Partilerin Ekonomik Vaatlerinin Siyasal Tercihde Etkili Olma Durumu

	F	%
Evet	136	62,1
Hayır	12	5,5
Kararsız	71	32,4
Toplam	219	100,0

Siyasal partilerin ekonomik vaatlerinin siyasal tercihlerinde etkili olduğunu ifade eden katılımcıların oranı %62.1'dir. %32.4 oranında bir katılımcı ise bu konuda bir kararsızlık yaşadığını ifade etmiştir. Hiç şüphesiz yoksulluk gelir yetersizliği olduğuna göre, yoksullar için de siyasal partilerin ekonomik vaatleri önem kazanmakta ve siyasal tercihlerinde etkili olabilmektedir.

Siyasal partiler seçim dönemlerinde açıkladıkları seçim beyannameleri ile farklı seçmen gruplarını farklı vaat ve projelerle etkilemeyi hedeflerler. Siyasi Partilerin, Haziran 2015 Genel Seçim beyannamelerinde Ak Parti "Sosyal Koruma ve Yoksullukla Mücadele", CHP ve MHP ise "Yoksullukla Mücadele" başlıklarında yoksullukla mücadele kapsamında gerçekleştirmeyi hedefledikleri, sosyal yardımlar, yoksul ailelere destekler ve muafiyetler gibi projelere yer vermişlerdir. Dolayısıyla ekonomik vaatler ile yoksullukla mücadeleye ilişkin projeler seçim kampanyalarında yer alan önemli konu başlıklarından birini oluşturmaktadır.

Tablo 17. Hangi Partinin Vaatlerini Daha Etkileyici Bulunmaktadır?

	F	%
Ak Parti	115	52,3
Chp	21	9,5
Hdp	22	10,0
Mhp	48	21,8
Sp	7	3,2
Diğer	7	3,2
Toplam	220	100,0

Araştırma kapsamında hangi partinin vaatlerinin daha etkileyici bulunduğu da sorulmuştur. Buna göre, katılımcıların %52.3'ü AK Parti'nin, %21.8'i MHP'nin, %10.0'u HDP'nin, %9.5'i ise CHP'nin vaatlerini etkileyici bulmaktadır. Bu tablo aynı zamanda hangi siyasi partiye oy vermeyi düşünüyorsunuz sorusuna da verilen cevaplara benzerdir. Katılımcıların %53.2'si AK Parti'ye, %8.8'i CHP'ye, %9.7'si HDP'ye, %21.8'i ise MHP'ye oy vereceklerini ifade etmişlerdir. Buna göre, katılımcılar vaatlerini beğendikleri siyasal partilere oy vermektedirler. Yoksullar için en önemli vaatler ekonomik ve sosyal refah içerikli vaatler olduğundan yoksullar bu vaatlerini beğendikleri siyasal partilere yönelik bir siyasal tercih eğiliminde bulunabilmektedirler diyebiliriz.

Tablo 18. Sosyal Yardımlar ve Siyasal Tercihe İlişkin Çeşitli Yargılara Katılım Düzeyi

	EVET	HAYIR	KARARSIZ
Devletten aldığım gıda, yakacak ve nakdi yardım iktidar partisini tercih etmemde etkili-dir	46,1	22,7	31,2
Yardım aldığım siyasal partiye oy veririm	50,4	17,7	31,9
Siyasi partinin sosyal yardım (aile sigortası, işsizlik yardımı vb) vaatleri siyasal tercihim etkiler	68,4	9,4	22,2
Yoksulluktan kurtaracak vaatleri bulunan siyasal partiyi tercih ederim	78,9	6,7	14,4
İşsize iş vaadine bulunan siyasal partiyi tercih ederim	78,6	6,6	14,8
Oy vermeyeceğim siyasal partiden gelen yardımları almam	49,3	13,3	37,3
Belediyelerin sosyal yardımları belediye başkanının partisine oy vermemde etkilidir	48,0	21,7	30,3

Sosyal yardımlar ile siyasal tercih ilişkisini bir başka açıdan ortaya koyan tabloya göre, yoksullar yoksullukta kurtaracak, işsize iş imkânı sağlayacak vaatleri bulunan siyasal partilere oy verme eğilimleri diğer yargılara göre daha yüksektir. “Yoksulluktan kurtaracak vaatleri bulunan siyasal partiyi tercih ederim” yargısına “evet” diyenlerin oranı %78.9 iken; “İşsize iş vaadine bulunan siyasal partiyi tercih ederim” yargısına “evet” diyenlerin oranı %78.6’dır. Buna göre yoksullar, kendilerini yoksulluktan kurtaracak, iş ve istihdam sağlayacak vaatlere önem vermektedirler. Yine bununla birlikte, “Siyasi partinin sosyal yardım (aile sigortası, işsizlik yardımı vb) vaatleri siyasal tercihim etkiler” yargısına katılım oranı %68.’dür. Bu yargı da yine ekonomik beklentilerle ilgili.

Bunlara karşın, “Yardım aldığım siyasal partiye oy veririm” yargısına katılanların oranı %50.4’tür. Bu durum tablo 14 ile uyumluluk göstermektedir. Bir başka ifade ile siyasal partilerden sosyal yardım alan seçmenlerin yaklaşık yarısı bu siyasi partiye oy verdiğini, oy verme düşüncesinde olduğunu ifade etmektedir. Yoksullar da toplumunun diğer kesimleri gibi siyasal tercihte bulunurken bir faktörden değil (sosyal yardımlar gibi) farklı faktörlerden etkilenebilmektedirler. Ancak, yoksulların bir bölümü için sosyal yardımların etkili olduğunu ifade edebiliriz.

“Belediyelerin sosyal yardımları Belediye Başkanın partisine oy vermemde etkilidir” yargısına katılanların oranı %48 iken, “Devletten aldığım gıda, yakacak ve nakdi yardım iktidar partisini tercih etmemde etkilidir” yargısına katılanların oranı %46.1’dir Bu veriler de benzer şekilde yoksullar için sosyal yardımların önemine dikkat çekmektedir. Ancak, yoksulların sadece sosyal yardımlar çerçe-

vesinde bir siyasal tercih ortaya koymadıklarını, farklı faktörlerden etkilenerek siyasal bir tercihe karar verdiklerini de ortaya koymaktadır.

SONUÇ

Sosyal yardımların yoksulların siyasal tercihine etkisi, önemli bir tartışma konusudur. Bu konuda köşe yazıları ve siyasal aktörleri farklı değerlendirmeleri olmakla birlikte, yoksulların perspektifinden sosyal yardım ve siyasal tercih ilişkisine bakmak oldukça yararlı olacaktır.

Bu anlamda, Elazığ merkezde yaşayan kentli yoksullar üzerinde yapılan çalışma literatüre önemli bir katkı sağlayacaktır. Elazığ'ın ilçelerinden veya komşu illerden gelerek kentin kenar mahallelerinde yaşamlarını sürdürmeye çalışan yoksulların önemli bir bölümü gelir düzeyi olarak yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır.

Yoksulların ancak %25'nin devamlı/düzenli olarak yardım kuruluşlarından yardım aldığını söylemek mümkündür. Yoksullar uzun süreli olarak (2-5 yıl) sosyal yardım olarak yaşamlarını idame ettirmeye çalışmaktadırlar. Yoksullara yönelik sosyal yardımları ağırlıklı olarak (%60.7) Sosyal Yardımlaşma Vakıf ve Belediye gibi kamu kuruluşları yapmaktadır.

Siyasi partilerden yardım alan yoksul oranı ise %10.8 olarak belirlenmiştir. Bu durumda siyasi partilerin sosyal yardımların dağıtımında, sosyal yardımlaşma vakıf ve belediyelerin ardından sosyal yardım dağıtımında önemli bir yeri vardır. Siyasi partilerin sosyal yardımlarının seçim dönemlerinde arttığı görülmektedir. Yoksulların %33.2'si seçim dönemlerinde siyasi partilerden sosyal yardım aldığını ifade etmektedirler.

Seçim dönemlerinde yoksullar siyasal kampanyaları takip etmekte ve yoksulluk içerisinde yaşayan bu insanlar için, siyasal partilerin ekonomik vaatleri önem kazanmakta ve siyasal tercihlerinde etkili olabilmektedir.

Yoksullar, kendilerini yaşadıkları ekonomik sıkıntıdan kurtaracak, iş ve istihdam vaatlerinde bulunan siyasal partilere yönelik bir siyasal tercih eğiliminde oldukları sonucuna varılmıştır. Yine bununla birlikte, siyasal partilerin sosyal yardım vaatlerinin yoksulların siyasal tercihlerini etkilediği sonucuna varılmıştır. Yoksulların, siyasi partilerden aldıkları sosyal yardımlar da siyasal tercihlerini etkileyebilmektedir.

Sonuç olarak, sosyal yardımlar yoksulların siyasal tercihinde etkili olmakla birlikte, salt bir gıda ve yakacak gibi sosyal yardım anlayışından ziyade yoksulluktan kurtaracak ekonomik, iş, istihdam, işsizlik yardımı, aile sigortası gibi yaşadıkları

sorunların çözümüne ve yaşam standartlarının yükselmesine katkı sağlayacak vaatler daha etkili olabilmektedir.

Son tahlilde yoksulların siyasal tercihlerini tamamen aldıkları sosyal yardımlar çerçevesinde şekillendirdikleri, tamamının bir siyasal partiye oy verdiği şeklinde ki değerlendirmeler doğru değildir. Her bir seçmen kitlesi kendi dünyası, yaşadıkları, sorunları ve beklentileri çerçevesinde siyasal tercihini belirlerken nasıl bir karar verme süreci yaşıyorsa, benzer bir durum yoksullar için de geçerlidir.

Bununla birlikte, sosyal yardımların siyasal tercihine etkisinin boyutunu ortaya koyacak yeni akademik çalışmalarla bu konudaki tartışmaların daha sağlıklı bir perspektiften yürütülmesi mümkün olacaktır.

KAYNAKLAR

AK Parti (2015) AK Parti 2015 Genel Seçim Beyannamesi, Ankara.

Bahar H İ (2008) Sosyoloji, USAK Yayınları, Ankara

Batal S (2015) Türkiye’de Sosyal Devlet Kavramının Dönüşümü: Sosyal Belediyecilik, Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2(2), 453-463.

Bayındırlık ve İskân Bakanlığı (2009) Kentsel Yoksulluk, Göç ve Sosyal Politikalar Komisyonu Raporu, Kentleşme Şurası, Ankara.

Bora A (2011) Kadınlar ve Hane: Olmayanın Nesini İdare Edeceksin, Ed. Necmi Erdoğan, Yoksulluk Halleri, İletişim Yayınları, İstanbul.

Boybek S (2010) Yoksulluk Ve Çocuk İşçiliği Üzerine Genel Bir Değerlendirme, Uluslararası Yoksullukla Mücadele Stratejileri Sempozyumu Kitapçığı, 543-554.

Dağdemir Ö (2002) Türkiye Ekonomisinde Yoksulluk Sorunu ve Yoksulluğun Analizi : 1987 – 1994, C.C.Aktan (Ed.), Yoksullukla Mücadele Stratejileri, Hak-İş Konfederasyonu Yayını, Ankara.

Erdal G ve Yavuz H (2013) Kırsal Kesimde Yoksulluk Algısı: Tokat İli Zile İlçesi Örneği, Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi, 8, 40-47.

Ersöz H Y (2011) Sosyal Politikada Yerelleşme, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, İstanbul.

ES M ve GÜLOĞLU T (2004) Bilgi Toplumuna Geçişte Kentleşme ve Kentsel Yoksulluk:İstanbul Örneği, Bilgi Dergisi, 8 (1). 79-93.

Güneş M (2012) "Yoksullukla Mücadelede Sosyal Yardımların Bir Kamu Yönetimi Politikası Olarak Sürdürülebilirliği", SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 24, 149-184.

Kalkınma Bakanlığı (2012) Kalkınma Ajansları için Sosyal Politika Kavramları Sözlüğü, Kalkınma Bakanlığı, Ankara.

Kaya E (2009) Yoksullukla Mücadelede Avrupa'nın Ve Türkiye'nin Sosyal Yardım Modeli, Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi, Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, Ankara.

Konda (2008) Metropollerin Yoksul ve Yoksunları: Varoşlar,

<http://www.bekiragiridir.com/wp-content/uploads/2009/01/varoslar.pdf>, erişim tarihi: 21.03.2016.

Kök S (2013) Kent Yoksullarının Farklı Siyasallaşma Biçimleri: Bir Alan Araştırması Örneği, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 3(1), 57-75.

Köse M (2010) Sosyal Siyaset Kavramı Ve Ömer B. Abdülaziz'in Sosyal Siyaseti, Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 34, 75-98.

Marshall G (1999) Sosyoloji Sözlüğü, Osman Akınhay ve Derya Kömürcü (çev), Bilim ve Sanat, Ankara.

Okuroğlu H (2011) Türkiye'de Yoksulluk Ve Siyasal Davranış: Serdivan Merkezli Bir Çalışma, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.

Öztürk M ve Çetin B I (2009) Dünyada ve Türkiye'de Yoksulluk ve Kadınlar, Yaşar Üniversitesi E-Dergisi, 3(1), 2661-2698.

Platt L (2006) Poverty and Inequality, John Scott (ed), Sociology The Key Concepts, Routledge, Newyork, ABD.

Selek Öz C ve Yıldırım alp S (2009) Türkiye'de Kentsel Yoksullukla Mücadelede Sosyal Belediyeciliğin Rolü, Uluslararası Sosyal Haklar Sempozyumu Kapatıcı, 453-463.

Seyyar A (2004) Sosyal Siyaset Açısından Yoksulluğa Karşı Mücadele, Köprü Dergisi, 88, [tp://www.koprudergisi.com/index.asp? Bolum=EskiSayilar& Goster=Yazi&YaziNo =642](tp://www.koprudergisi.com/index.asp?Bolum=EskiSayilar&Goster=Yazi&YaziNo=642), erişim tarihi: 20.03.2016.

Taş R (2012) Ankara'nın Kentsel Yoksulluk Haritası, Turgut Özal Üniversitesi Yayınları, Ankara.

Tepav (2010) Yoksullukla Mücadelede Sosyal Güvenlik, Sosyal Yardım Mekanizmaları ve İş Gücü Politikaları, <http://www.tepav.org.tr/tr/yayin/s/277>, erişim tarihi: 21.03.2016.

Yakut-Çakar B ve Yılmaz V (2009) Sınıf ve Vatandaşlık Ekseninde Türkiye'de Sosyal Yardımı Yeniden Düşünmek, *Toplum ve Demokrasi*, 3 (5), 27-38.